Załącznik nr 10 do Regulaminu wyboru projektów - Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami oraz w mieszkaniach ze wsparciem w ramach FEWiM 2021-2027

Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami oraz w mieszkaniach ze wsparciem w ramach FEWiM 2021-2027

Zgodnie z zapisami Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027 (Rozdział 4. Zasady interwencji EFS+ w obszarze włączenia społecznego, Podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych, Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach, pkt 7), **w przypadku realizacji wsparcia w mieszkaniach z usługami oraz w mieszkaniach ze wsparciem, IZ w porozumieniu z ROPS określa minimalny standard usług świadczonych w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem**.

Określenie standardu minimum usług świadczonych w takich mieszkaniach jest niezbędne do prawidłowej realizacji wsparcia w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (FEWiM) 2021-2027.

Z uwagi na brak regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania mieszkań z usługami/ze wsparciem niniejsze standardy mają zagwarantować minimalną jakość świadczeń realizowanych w ramach mieszkań z usługami/ze wsparciem.

Określając minimalne standardy uwzględniono zasady wynikające z Wytycznych EFS+ w zakresie maksymalnej liczby osób w mieszkaniu, liczby osób przypadających na jeden pokój oraz koncentracji mieszkań i ich lokalizacji oraz obowiązujące przepisy prawa.

Mieszkania z usługami kierowane są do osób, które potrzebują bardziej intensywnego wsparcia i pośrednictwa w administrowaniu i korzystaniu z mieszkania. Jednocześnie usługa ta wypełnia luki mieszkań treningowych i wspomaganych np. szersze są funkcje interwencyjne (gdzie nie trzeba prowadzić treningu bo osoby są z interwencji), ochronne (np. dla osób doświadczających przemocy albo ofiar handlu ludźmi, gdzie mieszkania muszą być ukryte i tajne) czy opiekuńcze (dla osób potrzebujących całodobowego wsparcia).

Mieszkania ze wsparciem to forma usługi realizowanej w lokalnej społeczności w zakresie zapewnienia lub utrzymania mieszkania oraz zapewnienia usług towarzyszących umożliwiających prowadzenie niezależnego życia, samodzielne funkcjonowanie lub wspierających osoby w codziennym funkcjonowaniu. Oparte są przede wszystkim na

systemie mieszkaniowym (umowa najmu) i są kolejnym etapem reintegracji, związanym z wyższym poziomem niezależności i samodzielności życiowej.

Mieszkania z usługami

To mieszkania, których formuła funkcjonowania jest oparta o rozwiązania dotyczące mieszkań treningowych i wspomaganych, ale otwiera się na nowe podmioty prowadzące i nowe grupy odbiorców wsparcia. Wprost wskazuje także istotne funkcje tych mieszkań (np. interwencyjne, ochronne, opiekuńcze, wytchnieniowe, readaptacyjne), które nie wynikają bezpośrednio z rozwiązań ustawowych. Mogą być zatem znacznie bardziej elastyczne w kontekście dostarczanych usług dopasowując je do indywidulanych potrzeb. Dotyczy to w szczególności osób będących odbiorcami mieszkań z usługami oraz określenia, iż liczba godzin wsparcia oraz rodzajów wsparcia powinna być stosowania elastycznie i być zindywidualizowana zgodnie z potrzebami.

1. Odbiorcy

Mieszkania z usługami adresowane są do osób pełnoletnich, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności:

a. osób z zaburzeniami psychicznymi,

b. osób bezdomnych,

c. osób opuszczających pieczę zastępczą (w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich,

d. cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

ponadto odbiorcami usług w mieszkaniu z usługami mogą być:

a. osoby pełnoletnie, które ze względu na wiek, niepełnosprawność lub chorobę wymagające usług w zakresie opieki całodobowej,

b. osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością wg definicji z Wytycznych EFS+

c. osoby niepełnoletnie, która wymagają opieki lub opieki całodobowej w związku z koniecznością zapewnienia rodzinie lub opiekunom wsparcia wytchnieniowego oraz osoby niepełnoletnie między 15 a 18 rokiem życia przebywające w systemie pieczy

zastępczej, które potrzebują trenować samodzielność i niezależność przed opuszczeniem systemu pieczy zastępczej na stałe.

2. Mieszkania z usługami:

1) Pomagają zaspokoić potrzeby mieszkaniowe wraz z dostarczeniem usług w zakresie następujących funkcji: interwencyjnej, ochronnej, opiekuńczej, treningowej, readaptacyjnej.
2) Mieszkania prowadzone są w elastycznej formie, dopasowującej usługi do indywidualnych potrzeb mieszkańca i zapewniającej dostęp do zindywidualizowanego, wielospecjalistycznego i ciągłego wsparcia adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańca.
3) Głównym celem funkcjonowania mieszkań z usługami jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych oraz udzielenie wsparcia i pośredniczenia w administrowaniu i korzystaniu z mieszkania.

3. Sposób kierowania do mieszkania z usługami

W mieszkaniach z usługami nie obowiązuje skierowanie i decyzja administracyjna stosowane w systemie pomocy społecznej. W tym przypadku obowiązuje umowa cywilno-prawna pomiędzy podmiotem zarządzającym mieszkaniem, a osobą korzystającą. Możliwe i rekomendowane jest zastosowanie w uzasadnionych sytuacjach w następnej kolejności umowy najmu.

4. Przykłady grup korzystających z mieszkań z usługami:

- Osoba doświadczająca bezdomności, starsza, z niepełnosprawnościami, ubezwłasnowolniona. Najczęściej uznaje się będzie że to osoba wymagająca całodobowej opieki, która nie ma możliwości korzystania z mieszkania wspomaganego, a jedyną opcją jest placówka całodobowa. Tymczasem takie osoby są w stanie odnaleźć się i funkcjonować w mieszkaniu z usługami, w tym np. opiekuńczymi.

- Osoba doświadczająca przemocy — na potrzeby interwencji gdzie nie ma uzasadnienia i potrzeby realizacji treningu samodzielności wymaganego w mieszkaniach treningowych (mieszkania o charakterze interwencyjnym, ochronnym i ukrytym).

- 16-letni wychowanek pieczy zastępczej który powinien testować i uczyć się samodzielności w mieszkaniach treningowych już w tym wieku, a nie dopiero od 18 roku życia.

Mieszkania ze wsparciem

Mieszkania ze wsparciem to przede wszystkim usługa zapewnienia mieszkania i wsparcia w zamieszkiwaniu **na podstawie umowy najmu.** Oznacza to, że osoba korzystająca z mieszkania ze wsparciem zawiera lub posiada standardową umowę najmu zapewniającą prawa i obowiązki lokatorskie.

Jednocześnie na podstawie ustawy o pomocy społecznej lub innych ustaw i programów mieszkańcy mogą być objęci wsparciem, które zapewnia jednostka samorządu terytorialnego lub organizacja pozarządowa. Na usługi i wsparcie realizowane w mieszkaniu ze wsparciem możliwe jest zawarcie oddzielnego kontraktu lub programu. Mieszkania ze wsparciem mogą mieć różną formę własności m.in. mogą to być mieszkania publiczne w tym gminne mieszkania komunalne lub mieszkania Skarbu Państwa, mogą to także być mieszkania prywatne osób fizycznych. Mieszkania ze wsparciem mogą być wynajmowane zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego jak i organizacje pozarządowe, a także przez inne podmioty, w tym Społeczne Agencje Najmu.

Mieszkania ze wsparciem to usługi w społeczności lokalnej które polegać mogą na wynajęciu lokalu mieszkalnego i zapewnieniu niezbędnego wsparcia jak i wsparciu w zamieszkiwaniu wraz z zapewnieniem usług społecznych i zdrowotnych (na zasadach ogólnych). W praktyce oznacza to, że możliwe jest zawieranie umów najmu i udostępnianie mieszkań, jak i wspieranie osób, które mają już umowy najmu i korzystają z mieszkań, jednak potrzebują wsparcia (np. osoby wcześniej doświadczające bezdomności).

Mieszkania z ze wsparciem mogą mieć formułę długoterminową, a nawet docelową, jak również tymczasową i przejściową.

Mieszkania ze wsparciem muszą realizować wszystkie zasady ich dotyczące określone w Wytycznych EFS+.

1. Odbiorcy

Mieszkania ze wsparciem adresowane są do osób pełnoletnich:

a. osób w kryzysie bezdomności, dotkniętym wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonym bezdomnością (wg definicji z Wytycznych EFS+);

b. osób z niepełnosprawnością;

c. osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym wymagającym całodobowej opieki;

d. osób wychodzących i opuszczających system pieczy zastępczej lub instytucje dla dzieci i młodzieży;

e. osób opuszczających placówki opieki instytucjonalnej, w tym w szczególności domy pomocy społecznej;

f. osób starszych;

g. osób z problemami zdrowia psychicznego;

h. osób objętym ochroną międzynarodową lub ochroną krajową.

2. Mieszkania ze wsparciem:

1) Pomagają zaspokoić potrzeby mieszkaniowe oraz potrzeby integracji społecznej osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub osób potrzebujących wsparcia poprzez ich włączenie społeczne z wykorzystaniem zasobów lokalnej społeczności.
2) Głównym celem realizacji usługi jest zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa mieszkaniowego, niezależne życie, zdrowienie i dobrostan, a także integracja społeczna.

3. Sposób kierowania do mieszkania ze wsparciem

W mieszkaniach ze wsparciem nie obowiązuje skierowanie i decyzja administracyjna stosowane w systemie pomocy społecznej. Podstawą świadczenia usług w mieszkaniu jest umowa cywilno-prawna. Ze względu na specyfikę tej formuły jednocześnie z mieszkańcem podpisywana jest umowa najmu, aby uzyskał pełnię praw lokatorskich i to ona jest kluczowa.

4. Przykłady grup korzystających z mieszkań ze wsparciem:

- Osoba doświadczająca bezdomności wspierana zgodnie z metodą Najpierw Mieszkanie powinna trafić do mieszkania ze standardową umową najmu (wymóg metody). Nie ma takiej możliwości w mieszkaniu treningowym czy wspomaganym - wymagane jest wprowadzenie i prowadzenie mieszkań ze wsparciem.

- Osoba z niepełnosprawnością intelektualną z wyższym zakresem niezależności i samodzielności życiowej, które zgodnie z konwencją chce korzystać z pełni praw - opcją dla takich osób jest mieszkanie ze wsparciem ze standardową umową najmu, która wspomaga realizację miękkich kryteriów usług w lokalnych społecznościach czyli: zindywidualizowanie wsparcia, ciągłość wsparcia, nie zmuszanie do zamieszkiwania wspólnego, brak izolacji i integracja ze społecznością sąsiedzką, własny wybór i samostanowienie.

Warunki realizacji wsparcia w zakresie mieszkań z usługami/ze wsparciem

1. Pobyt w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem przyznawany jest na podstawie wniosku o przyznanie pobytu w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem. Nie obowiązuje skierowanie i decyzja administracyjna stosowana w systemie pomocy społecznej.

2. W przypadku mieszkaniem z usługami/ ze wsparciem nie ma obowiązku zgłoszenia do rejestru wojewody.
3. Pobyt w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem może pełnić funkcję: doraźną, tymczasową, przejściową, interwencyjną.
4. Pobyt w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem może być realizowany w formule tymczasowej lub długoterminowej.
5. Mieszkania z usługami/ ze wsparciem mogą być prowadzone przez:
   1) każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej
   2) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 działalność pożytku publicznego, organizacje pozarządowe, wyłączenie stosowania przepisów ustawy ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz podmiot, o którym mowa w art. 3 działalność pożytku publicznego, organizacje pozarządowe, wyłączenie stosowania przepisów ustawy ust. 3 tej ustawy, prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej lub integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – na zasadach określonych w art. 25 zlecanie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.
6. Dla każdego mieszkańca mieszkania z usługami/ze wsparciem opracowuje się indywidulany program.
7. Mieszkania z usługami/ze wsparciem powinny być prowadzone pod nadzorem koordynatora/ opiekuna mieszkania, do zadań którego należy w szczególności organizacja wsparcia/usług i działań o charakterze administracyjnym związanych z mieszkaniem.
8. Usługi w ramach mieszkań z usługami/ze wsparciem wykonują specjaliści w danej dziedzinie posiadający stosowne uprawnienia i kwalifikacje (o ile takie są wymagane przepisami prawa), zatrudnieni do realizowania określonych rodzajów usług , wsparcia.

MINIMALNY STANDARD WARUNKÓW LOKALOWYCH

1. Minimalna powierzchnia użytkowa przypadająca dla jednej osoby korzystającej z mieszkania z usługami/ze wsparciem **nie może być mniejsza niż 12 m², przy czym liczba osób w mieszkaniu nie może być wyższa niż 3**, chyba, że większa liczba miejsc wynika z faktu bycia rodziną w rozumieniu ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
   Pokoje w mieszkaniu powinny być **1 osobowe**.
2. **Mieszkanie z usługami/ze wsparciem, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, składa się z:**
   − ogólnodostępnej kuchni lub aneksu kuchennego;
   − łazienki;

− wydzielonego ustępu lub miski ustępowej w łazience;
− przestrzeni komunikacji wewnętrznej.

3. Mieszkania z usługami/ze wsparciem nie mogą być zlokalizowane na nieruchomości, na której znajduje się placówka opieki instytucjonalnej.
4. W przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, mieszkania z usługami/ze wsparciem mogą stanowić 50% lokali. W nieruchomości o większej liczbie lokali, maksymalna liczba takich mieszkań wynosi 4 i 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 4. W przypadku mieszkań, w których przebywa jedna osoba, mieszkania te mogą stanowić 100% lokali w przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, a w przypadku większych nieruchomości — odpowiednio 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 8.

ZAKRES WSPARCIA W MIESZKANIACH Z USŁUGAMI ORAZ W MIESZKANIACH ZE WSPARCIEM

1. W ramach minimalnego standardu usług świadczonych w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem zapewnia się usługi obejmujące pomoc:

1.1 Osobom z niepełnosprawnościami, osobom starszym, przewlekle chorym lub opuszczającym szpital (bez finansowania usług zdrowotnych) w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu np.:

a. usługi opiekuńcze (np. pomoc w przemieszczaniu, utrzymaniu higieny osobistej, ubierania się, prania i sprzątania, zakupów, przygotowywania posiłków);

b. praca socjalna (np. efektywne zarządzanie czasem, nauka prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia – jeśli jest zdolna do wykonywania pracy);

c. wsparcie w realizacji kontaktów społecznych;

d. asystent osoby z niepełnosprawnością.

1.2 Obywatelom państw trzecich, w tym migrantom, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

a. poradnictwa prawnego;

b. pracy socjalnej;

c. wsparcia psychologicznego.

1.3 Osobom po zdarzeniach losowych, w sytuacjach kryzysowych, klęski żywiołowej lub ekologicznej, które z powodu nagłego zdarzenia znalazły się
w sytuacji uniemożliwiającej im pobyt w dotychczasowym miejscu zamieszkania, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

a. poradnictwa prawnego;

b. pracy socjalnej;

c. wsparcia psychologicznego.

1.4 Osobom w kryzysie bezdomności, bądź zagrożonych bezdomnością, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

a. poradnictwa prawnego;

b. wsparcia psychologicznego;

c. pracy socjalnej;

d. usług opiekuńczych;

e. asystenta osoby w kryzysie bezdomności.

1.5 Osobom opuszczającym pieczę zastępczą i inne osoby usamodzielniane[1], możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

a. wsparcia psychologicznego;

b. pracy socjalnej, w tym m.in. trening umiejętności społecznych, pomoc w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;

c. poradnictwo prawno-obywatelskie.

2. Usługi świadczone są w różnych porach dnia i adekwatnie do występujących potrzeb przez **7 dni w tygodniu w godz. 06:00-22:00, minimum przez 3 godziny w tygodniu**, przy czym ich liczba może ulec zmianie w zależności od sytuacji określonej przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności.

3. Pobyt w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem jest udzielany każdorazowo po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego/rozpoznania przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności oraz analizy potrzeb osób w nim przebywającym, w zakresie udzielanego wsparcia, rodzaju usług i ich wymiaru godzinowego, a także okresu przebywania w mieszkaniu.

4. Pobyt w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem o profilu interwencyjnym (dla osób, o których mowa w pkt.1.3) jest przejściowy, krótkoterminowy, doraźny – do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionej sytuacji nie dłużej niż o kolejne 3 miesiące.

[1] Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej osobą usamodzielnianą jest osoba pełnoletnia opuszczająca: dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę oraz młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

ZASADY OGÓLNE

W sprawach nieuregulowanych w powyższym standardzie stosuje się zapisy odnoszące się do tej formy wsparcia, wynikających z:

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,

- Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych,

- aktów wykonawczych prawa miejscowego, wydanych na podstawie uchwały, rozporządzenia lub zarządzenia

- Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027

- Umowa najmu określona jest w oparciu o zapisy przepisów m.in.

  • ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny,

  • ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. 2023 poz. 725 z późn. zm.),

  • w oparciu o zapisy prawa lokalnego.